

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Obo/6/2012
Identifikačné číslo spisu:	9012898242
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2014
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2014:9012898242.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: M+H, spol. s r. o. v likvidácii, Exnárova 59, Bratislava proti žalovanému: Československá obchodná banka, a. s., zahraničná pobočka v Slovenskej republike. Michalská 18, 815 63 Bratislava o zaplatenie 39 832,70 eur s príslušenstvom na odvolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 36Cb/34/01 -218 zo dňa 31. marca 2008 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 36Cb/34/01-218 zo dňa 31. marca 2008 ruší a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Krajský súd v Bratislave ako súd prvého stupňa návrh žalobcu zamietol. Žalobca sa domáhal proti žalovanému zaplatenia sumy 39 832.70 eur s príslušenstvom titulom náhrad) škody zo zmluvy o bežnom účte. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva, že žalobca sa domáhal zaplatenia sumy neoprávnene vyplnenej osobe E., ktorému malo byť udelené plnomocenstvo M.. N. L.. konateľom žalobcu. Žalobca v konaní uvádzal, že na takéto konanie nikoho nespĺnomocnil a osobu pána D. nepozná a ide o podvod zo strany bývalého zamestnanca, ktorého medzičasom prepustil. Súd prvého stupňa s poukazom na ust. § 708 a nasledujúce Obchodného zákonníka uzavrel, že medzi účastníkmi bola dňa 06.11.1998 uzavretá zmluva o bežnom účte a dňa 16.12.1999 došlo k výberu z účtu žalobcu E. D., ktorý bol na takýto úkon splnomocnený štatutárnym orgánom žalobcu M.. N. L.. Zo zisteného skutkového stavu vyplynulo, že M.. L. podal trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a pre trestný čin podvodu a tvrdil, že nikoho na takýto úkon nespĺnomocnil. Žalobca vedel, že jeho podpisový vzor môže byť známy aj iným osobám a takýmto spôsobom môže byť zneužitý, nepodnikol však kroky, ktorými by mohol takémuto konaniu zabrániť. Žalovaný nemal vedomosť o možnom zneužití podpisu a na základe plnej moci sumu osobe splnomocnenej vyplatil. Súd prvého stupňa ustálil, že žalovaný neporušil zmluvné povinnosti ani povinnosti uložené obchodnými podmienkami v časti II. článok 5. z ktorých vyplýva, že pri výbere hotovosti nad 300 000 Sk predkladá majiteľ účtu minimálne jeden deň vopred banke oznámenie o požadovanej transakcii. Pokiaľ toto oznámenie majiteľ účtu nepredloží, nie je banka povinná požadovanom termíne transakciu zrealizovať, avšak neuvádza sa, že ju nesmie vykonať. Pracovníčky banky tak boli oprávnené takto konať, postupovali štandardne, overili podpisový vzor a ďalšie náležitosti.

Súd prvého stupňa poukázal na obchodné podmienky v časti IV. článok 4 bod 1, z ktorých vyplýva, že banka nezodpovedá za pravosť, úplnosť, platnosť a vecnú správnosť predložených dokumentov, banka teda nie je povinná pravosť predložených dokladov ako občianskeho preukazu a plnomocenstva skúmať. Keďže žalobca neunesol dôkazné bremeno a zavinenie žalovaného, ani porušenie jeho povinností, súd prvého stupňa návrh zamietol.

Na odvolanie žalobcu proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa najvyšší súd ako odvolací súd jeho rozhodnutie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a doplnenie dokazovania, súd prvého stupňa znovu rozhodol tak, že návrh zamietol. Z doplneného dokazovania zistil, že výbery z účtu žalobcu boli realizované viacerými zamestnancami žalobcu, pričom išlo aj o nenahlásený výber. Banka nemohla mať podozrenie, že došlo k zneužitiu účtu žalobcu. Keďže žalobca vedel o tom, že má zamestnanca, ktorý pozná číslo účtu a podpisový vzor, a nezabránil možným krokom k zneužitiu týchto údajov, nekonal dostatočne zodpovedne a nepreukázal ani zavinenie žalovaného, ani porušenie jeho povinností. Súd prvého stupňa opäť žalobu zamietol.

Na odvolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací rozhodol rozsudkom zo dňa 12. augusta 2009 č. k. IObo 88 2008-235 a rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak, že zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 39 832.70 eur s úrokom z omeškania vo výške 17.83% odo dňa 13.12.1999 do zaplatenia a zaviazal ho k náhrade trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že sa nestotožnil s právnym posúdením veci súdom prvého stupňa a pristúpil k zmene jeho rozhodnutia podľa ust. § 220 O.s.p. Medzi účastníkmi nebola sporná skutočnosť, že podľa § 708 a nasl. Obchodného zákonníka dňa 26.11.1998 uzatvorili zmluvu obežnom účte, ktorej obsah nespochybnili a jej obsahu sa dovoľávali. Z bodu 4 tejto zmluvy vyplýva, že zmluvné strany berú na vedomie, že s peňažnými prostriedkami na účte, ktorý je predmetom zmluvy, sú splnomocnené disponovať len osoby, ktorých podpisy sú uvedené na formulári podpisových vzorov uloženom v banke. Z formulára podpisových vzorov k účtu žalobcu vyplynulo, že jedinou osobou oprávnenou disponovať s peňažnými prostriedkami na účte žalobcu je Ing. N. L., a to samostatne. Podľa bodu 5 tejto zmluvy sú neoddeliteľnou súčasťou obchodné podmienky pričom ustanovenia zmluvy majú pred nimi prednosť. S poukazom na ust. § 373 Obchodného zákonníka odvolací súd dospel k názoru, že návrh je dôvodný. Dňa 16.12.1999 žalobca obdržal výpis z účtu zo dňa 13.12.1999, z ktorého vyplynulo, že v tento deň došlo k výberu peňazí v hotovosti vo výške zodpovedajúcej žalovanej sume v pobočke žalovaného na Krížnej ulici v Bratislave a táto suma bola vyplatená E. D., ktorý mal byť splnomocnený na tento úkon konateľom žalobcu Ing. N. L.. Nebolo v konaní sporným, že nedošlo k zmene zmluvy o bežnom účte, ktorá by oprávnila disponovať s peňažnými prostriedkami inú osobu ako osobu uvedenú na formulári podpisových vzorov uloženom v banke. S poukazom na § 709 ods. 1 veta prvá Obchodného zákonníka tak odvolací súd uzavrel, že účastníci konania ako podmienku pre disponovanie s peňažnými prostriedkami na účte dojednali, že sú k tomuto oprávnené len osoby, ktorých podpisy sú uvedené na formulári podpisových vzorov uloženom v banke. K bežnému účtu žalobcu je vo formulári podpisových vzorov uvedený len podpis Ing. N. L.. Zo zmluvného dojednania medzi účastníkmi vyplynulo, že iná osoba dispozičné oprávnenie k účtu nemala a nemohla vykonávať výbery či prevody.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací dospel k zisteniam odlišným ako súd prvého stupňa týkajúcimi sa podmienkou pri disponovaní s prostriedkami na účte. K výberu sumy 1 200 000 Sk (39 832.70 eur) došlo v rozpore so zmluvným dojednaním v zmluve o bežnom účte. Keďže súd prvého stupňa uzavrel, že žalobca v konaní nepreukázal zavinenie žalovaného ani porušenie jeho povinností a tento záver viedol k zamietnutiu žaloby, odvolací súd vyhodnotil takýto záver súdu prvého stupňa ako nesprávny s tým, že žalobe je potrebné vyhovieť. Zodpovednosť za škodu porušením záväzkového vzťahu podľa Obchodného zákonníka je objektívnou zodpovednosťou a pre jej vznik sa nevyžaduje zavinenie. Keďže ide o porušenie zmluvy o bežnom účte, nemal žalovaný vyplatiť peňažné prostriedky osobe inej ako oprávnenej v zmysle zmluvy a podpisového formulára. Následkom porušenia povinnosti žalovaného tak bolo zmenšenie objemu peňažných prostriedkov na bežnom účte o žalovanú sumu, pričom toto zmenšenie je v príčinnej súvislosti s konaním žalovaného. Najvyšší súd ako súd odvolací podľa ust. § 220 O. s. p. rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil tak, že s ohľadom na existenciu objektívnej zodpovednosti banky za vznik škody na strane žalobcu zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 39 832.70 eur s príslušenstvom.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako dovolacieho súdu č. k. 10bdoV/30/2010-248 zo dňa 27. októbra 2011 Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Z rozhodnutia dovolacieho súdu vyplýva, že dovolanie v predmetnej veci je prípustné z dôvodu, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, pričom dovolateľ rozhodnutie napadol z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že súd prvého stupňa vychádzal zo skutkového zistenia, že žalovaný svoje povinnosti neporušil, keďže pracovníci žalovaného pri výbere peňažných prostriedkov vykonali všetky obvyklé úkony smerujúce k overeniu správnosti údajom a peňažné prostriedky vyplatili tretej osobe na základe plnomocenstva po tom, ako bol výber nahlásený a vyžiadané plnomocenstvo. Podľa článku 6 Obchodných podmienok banka neručí za pravosť podpisu a nezodpovedá za škody, ktoré vzniknú z napodobenia alebo falšovania podpisu. Žalobca zároveň nesplnil povinnosť podľa článku 5 bod 10 a 11 obchodných podmienok žalovaného v súvislosti k zachovávaniu mlčanlivosti o podpisovom vzore, na základe čoho súd prvého stupňa dospel k záveru, že žalobca predpokladal náhrady škody voči žalovanému nepreukázal. Na druhej strane odvolací súd dospel k opačnému záveru a z bodu 4 zmluvy o bežnom účte vyvodil, že základnou podmienkou pre disponovanie s prostriedkami na účte bolo, aby osoba, ktorá nimi disponuje, bola osobou, ktorej podpis je uvedený na formulári podpisových vzorov, a takéto zmluvné dojednanie má prednosť podľa bodu 5 zmluvy pred obchodnými podmienkami žalovaného. Odvolací súd na základe odlišného skutkového zistenia konštatoval, že žalovaný vyplatením peňažných prostriedkov inej osobe, ako osobe oprávnenej, porušil povinnosť zo zmluvy a je tak povinný škodu žalobcovi zaplatiť. Odvolací súd však pochybil tým, že dôkazy, na ktorých postavil svoje skutkové zistenia, nezopakoval, ani dokazovanie nedoplňil, a konanie odvolacieho súdu je tak postihnuté inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, na základe čoho podľa ust. § 243b ods. 2 O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (ust. § 10 ods. 2 O. s. p.) prejednal vec podľa § 212 ods. 1 a § 214 ods. 2 O. s. p., bez nariadenia pojednávania a dospel k záveru, že sú splnené zákonné podmienky na jeho zrušenie.

Vzhľadom na zrušenie veci dovolacím súdom zaoberal sa odvolací súd opäť odvolaním žalobcu a vychádzajúc z obsahu jeho odvolania, vykonaného dokazovania a záverov dovolacieho súdu dospel k tomu, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je potrebné podľa ust. § 221 ods. 1 písm. 17 a h/ zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p. súd rozhodnutie zruší, len ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorý znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). Odňatie možnosti konať pred súdom je relevantné vtedy, ak išlo o postup nesprávny (uvažované z hľadiska zachovania postupu súdu určeného zákonom alebo ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi) a ak sa postup súdu prejavil v priebehu konania, a tiež pri rozhodovaní.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé konanie podľa článku 46 ods. 1 Ústavy SR a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré dáva odpoveď na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s uplatneným nárokom. Iba takéto rozhodnutie umožňuje účastníkom posúdiť postup súdu, ktorý vec prejednal a rozhodol, a zároveň je preskúmateľné odvolacím súdom.

Vo svojom odvolaní žalobca namietal zákonné dôvody v ust. § 205 ods. 2 písm. c/, d/ a 17 O.s.p. s tým, že súd prvého stupňa konštatuje neporušenie obchodných podmienok žalovaným. Zistený skutkový stav v priebehu dokazovania k takýmto záverom nemôže viesť. Súd mal prihliadať na ustanovenie zákona o bankách a v tejto súvislosti vyhodnotiť postup banky ako nesprávny. Súd prvého stupňa nijako nevyhodnotil ani skutočnosť, že išlo o výber mimoriadne vysokej čiastky na základe plnej moci a napriek tejto skutočnosti bola táto suma neoprávnenej osobe vyplatená. Napriek tomu, že súd

prvého stupňa toto považoval za štandardný postup neprihliadol nato, že aj pri výberoch nižších čiastok relevantná pobočka žalovaného odmietala nižšie sumy vyplácať a žalobcu odkázala na výber peňazí do inej pobočky a to do pobočky na Lehotského ulici v Bratislave, kde bol účet založený. Konanie žalovaného tak podľa žalobcu viedlo k porušeniu zmluvy a k vzniku škody na strane žalobcu.

Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia poukázal na bod 4 zmluvy obežnom účte a to v spojení s článkom 5 bod 1 a bod 2 obchodných podmienok v spojení s článkom 6 bod 6 obchodných podmienok, z ktorých vyplýva ako právo majiteľa účtu na kvalitné a včasné poskytovanie bankových služieb na ochranu peňažných prostriedkov, tak povinnosť banky kontrolovať totožnosť majiteľa účtu a osoby splnomocnenej disponovať s účtom. Zároveň podľa obchodných podmienok v zmysle článku 6 banka neručí za pravosť podpisu a nezodpovedá za škody ktoré vzniknú v dôsledku napodobenia alebo falšovania podpisu podľa podpisových vzorov s poukazom na článok 5 bod 10 a 11. podľa ktorých je majiteľ účtu povinný zachovávať mlčanlivosť o podpisovom vzore a iných overovacích kľúčoch a oznamovať banke písomne skutočnosti ktoré môžu viesť k jeho bezdôvodnému obohateniu alebo neoprávnenému obohateniu cudzích osôb a poškodeniu banky. Súd prvého stupňa s poukazom na citované obchodné podmienky uzavrel, že z dokazovania vyplynulo nesplnenie týchto povinností žalobcom. Keďže žalobca vedel o tom, že zamestnanec Z. D. z peňažného účtu prostriedky vyberal, ukončil s ním pracovný pomer z dôvodu pokusu o krádež peňazí, nevykonával však žiadne kroky smerujúce k zabráneniu zneužitia týchto údajov a nezmenil podpisový vzor. hoci mu táto povinnosť z obchodných podmienok vyplývala. Súd prvého stupňa bez bližšieho právneho odôvodnenia svojich záverov skonštatoval, že žalobca vierohodne nepreukázal zavinenie žalovaného ani porušenie jeho povinností.

Odvolaací súd konštatuje, že skutkové zistenia a právne závery súdu prvého stupňa si navzájom odporujú, čo vedie k nesprekúmateľnosti jeho rozhodnutia. Súd prvého stupňa sa opomenul zaoberať právnou úpravou náhrady škody formulovanou v obchodnom zákonníku v ustanovení § 373 a nasl., a túto úpravu aplikovať na existujúci vzťah medzi účastníkmi. Takéto opomenutie viedlo k naplneniu dôvodu pre zrušenie rozhodnutia odvolacím súdom podľa § 221 ods. 1 písm. h O. s. p.

Hoci súd prvého stupňa aplikoval na posúdenie vzťahu medzi účastníkmi zmluvu obežnom účte a obchodné podmienky k tejto zmluve, použitie obchodných podmienok nevyhodnotil správne. Zo zmluvného dojednania medzi účastníkmi, ktorí platne uzavreli zmluvný vzťah (zmluvu o bežnom účte podľa ust. § 708 a nasl. Obchodného zákonníka zo dňa 26.11.1998). jednoznačne vyplýva, že v bode 4 si dojednali možnosť dispozície s peňažnými prostriedkami osobami, ktorých podpisy sú uvedené na formulári podpisových vzorov uloženom v banke. Z doposiaľ vykonaného dokazovania vyplynula len tá skutočnosť, že jedinou osobou oprávnenou disponovať s peňažnými prostriedkami na účte žalobcu bol M.. N. L..

Toto zmluvné dojednanie je potrebné vnímať v kontexte s ustanovením obchodných podmienok a ust. § 273 ods. 2 Obchodného zákonníka, z ktorého vyplýva, že odlišné ustanovenia zmluvy majú prednosť pred znením obchodných podmienok. Pokiaľ teda účastníci dojednali, že s peňažnými prostriedkami na účte, ktorý je predmetom zmluvy, sú splnomocnené disponovať len osoby, ktorých podpisy sú uvedené na formulári podpisových vzorov uložených v banke, nemožno na takéto dojednanie aplikovať iné znenie, a to znenie obchodných podmienok, ktoré sa týka konania osobami splnomocnenými, keďže priamo dojednanie v zmluve takúto možnosť vylučuje. Pokiaľ teda dôjde k majetkovej ujme na strane účastníka zmluvy ktorá má byť spôsobená konaním druhého účastníka porušením zmluvných dojednaní, je potrebné aplikovať ust. § 373 Obchodného zákonníka z ktorého vyplýva, že kto poruší svoju povinnosť zo záväzkového vzťahu je povinný nahradiť škodu tým spôsobenú druhej strane, ibaže preukáže, že porušenie povinnosti bolo spôsobené okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť. Takáto formulácia zodpovednosti za škodu zodpovedá objektívnej zodpovednosti s možnosťou liberácie. pričom jedinou úlohou súdu je skúmať naplnenie liberačných dôvodov, ktoré musí preukazovať osoba v konaní žalovaná. Pokiaľ žalovaný neunesie dôkazné bremeno spočívajúce v naplnení existencie liberačných dôvodov formulovaných či už zmluvou alebo zákonom, nemôže sa svojej zodpovednosti zbaviť.

Výber peňažných prostriedkov z bežného účtu aj osobou odlišnou od majiteľa účtu je spôsobom

možným a môže k takémuto úkonu dôjsť aj na základe plnej moci, prípustnosť takéhoto úkonu však musí vychádzať zo splnenia podmienok či už formulovaných obchodným zákonníkom alebo platným dojednaním medzi účastníkmi zmluvy. Pokiaľ však zmluva obežnom účte medzi bankou - žalovaným a obchodnou spoločnosťou žalobcom takýto postup neumožňuje, nie je možné dospieť k záveru o prijateľnej aplikácii ustanovení o plnomocenstve a následnej možnosti dispozície s peňažnými prostriedkami na bežnom účte žalobcu splnomocnenou osobou. Z dojednania medzi účastníkmi v článku 4 zmluvy o bežnom účte vyplýva, že jedinou osobou oprávnenou disponovať s prostriedkami na bežnom účte je osoba uvedená v podpisovom vzore a touto osobou bol len Ing. N. L.. Pokiaľ teda banka vyplatila peňažné prostriedky osobe odlišnej od oprávnenej osoby, nemožno dospieť k záveru že táto osoba bola oprávnenou na výber podľa podpisového vzoru. Pokiaľ by sme pripustili možnosť plnenia tretej osobe splnomocnenou osobou na podpisovom vzore k výberu peňažných prostriedkov na bežnom účte, takýto úkon bank\ (vyplatenie peňažných prostriedkov) by srne mohli považovať za oprávnený len v prípade, že b\ zmluva výslovne takúto možnosť medzi účastníkmi uviedla, alebo by takáto možnosť vyplývala z všeobecných obchodných podmienok, ktoré by však nemohli byť v rozpore s výslovným dojednaním formulovaným v zmluve medzi účastníkmi (s prihliadnutím na ust. § 273 ods. 2 Obchodného zákonníka). Pokiaľ výklad zmluvy vedie jednoznačne k záveru, že neexistuje možnosť splnomocniť tretiu osobu k výberu peňažných prostriedkov, je potrebné uzavrieť, že jedinou oprávnenou osobou je osoba oprávnená na podpisovom vzore. Zanedbanie povinnosti banky so všetkou starostlivosťou skúmať, či preloženie plnej moci zodpovedá dojednaniu medzi účastníkmi a môže viesť k dispozícií peňažnými prostriedkami na účte, tak musí nevyhnutne viesť k právnej úvahe, že banka nesie za takéto konanie zodpovednosť v rozsahu objektívnej zodpovednosti formulovanej zákonom ust. § 373 Obchodného zákonníka. Odvolací súd tu zároveň poukazuje na existujúcu judikatúru (ZSR 57/2004), z ktorej vyplýva, že banka už v čase uzatvárania zmluvy o bežnom účte s klientom môže a má predvídať, že v budúcnosti jej bude predložený falošný príkaz na úhradu z tohto účtu. čo je situácia obdobná a aplikovateľná aj na prejednávajú vec.

Súd prvého stupňa sa pri vyhotovení napadnutého uznesenia neriadil vyššie citovanými ustanoveniami Obchodného zákonníka, ani ustanovením § 157 ods. 2 v spojení s § 167 ods. 2 a § 169 ods. 1 O. s. p., keďže napadnuté rozhodnutie dostatočne neodôvodnil a takéto rozhodnutie je nepreskúmateľné odvolacím súdom. Takýmto postupom súd prvého stupňa obmedzil odvolateľa v jeho práve na spravodlivé konanie a pri podaní opravného prostriedku vo vzťahu k zákonom vymedzeným odvolacím dôvodom, v dôsledku čoho mu odňal možnosť konať pred súdom. Vzhľadom na formulované závery týkajúce sa nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvého stupňa odvolací súd zároveň s poukazom na ust. § 226 O. s. p. je súd prvého stupňa viazaný vysloveným právnym názorom súdu odvolacieho.

Vzhľadom na uvedené zistenie odvolací súd napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa podľa ust. § 221 ods. 1 písm. f) O. s. p. zrušil a podľa odseku 2 citovaného ustanovenia mu vec vrátil na ďalšie konanie.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol hlasovaním pomerom hlasov 3 : 0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný žiadny opravný prostriedok.